

ZUZANA CANDIGLIOTA ADVOKÁTKA

Krajský soud v Brně
Rooseveltova 648/16
601 95 Brno

V Brně dne 27. 10. 2021

Žalobkyně: Bc. [REDACTED] nar. [REDACTED]

bytem [REDACTED]

Zastoupena: Zuzanou Candigliota, advokátkou se sídlem Burešova 615/6, 602 00 Brno

Žalovaný: Magistrát města Brna, odbor sociální péče, se sídlem Koliště 839/19, 601 67 Brno

Správní žaloba

- proti rozhodnutí Magistrátu města Brna, odboru sociální péče, ze dne 18. 8. 2021, sp. zn. OSP/MMB/0382874/2021/5
- a rozhodnutí Úřadu městské části Brno-Bohunice ze dne 7. 6. 2021, č. j. BBOH/03130/21/SOC; Om 20/19

ZUZANA CANDIGLIOTA | ADVOKÁTKA

IČ 03746933 | datová schránka by2wpca
Reg. číslo České advokátní komory 16127
Bankovní spojení 2200755319/2010

Burešova 615/6
602 00 Brno
Česká republika

+420 607 005 043
advokatka@candigliota.cz
www.candigliota.cz

I. Úvod žaloby

Žalobkyně se touto žalobou prostřednictvím své právní zástupkyně domáhá ochrany svých práv před nezákonným postupem správních orgánů, kterými byla zamítnuta její žádost o nahlédnutí do spisu vedeném o jejím nezletilém dítěti zastoupeným kolizním opatrovníkem. Žalobkyně je přesvědčena, že dané odmítnutí ze strany správních orgánů je nezákonné, jelikož správní orgány odmítnutí žádosti o nahlédnutí do spisu nezdůvodnily v souladu s platnou právní úpravou. Žalobkyně rozhodnutí správních orgánů považuje také za nepřezkoumatelné, jelikož správní orgány své odůvodnění založily pouze na formálním konstatování, ve kterém blíže nerozvedly zákonné důvody naplňující důvody pro zamítnutí žádosti o nahlédnutí do spisu a jejich odůvodnění bylo pouze formální.

II. Popis rozhodných skutečností

Žalobkyně je matkou nezletilého [REDAKCE] nar. [REDAKCE] bytem [REDAKCE] (dále jen „nezletilý“), vůči němuž bylo zahájeno řízení dne 15. 4. 2019 návrhem na zahájení řízení o určení otcovství ze strany domnělého otce [REDAKCE] nar. [REDAKCE], bytem [REDAKCE] Brno vedeném u Městského soudu v Brně pod sp. zn. 84 Nc 704/2019. V souvislosti s řízením o určení otcovství byl nezletilému usnesením Městského soudu ze dne 29. 5. 2019 ustanoven kolizní opatrovník orgán sociálně-právní ochrany dětí (také „OSPOD“) a založen spis po sp. zn. Om 20/19 vedený u Úřadu městské části Brno-Bohunice, se sídlem Dlouhá 577/3, 625 00 Brno-Bohunice (dále jen „ÚMČ Brno-Bohunice“, také „správní orgán I. stupně“).

Žalobkyně se dne 7. 6. 2021 obrátila na ÚMČ Brno-Bohunice s žádostí o nahlédnutí do spisu (dále jen „žádost“) vedeném o nezletilém, respektive se domáhala zjištění, zda předmětná spisová dokumentace obsahuje e-mailové zprávy z prosince 2020 a ledna 2021. Především se rovněž domáhala zjištění, zda spisová dokumentace obsahuje zápis z jednání realizovaného v dubnu 2021 (dále jen „jednání“), ke kterému došlo s pracovníci OSPOD pí. [REDAKCE], a ke kterému žalobkyně zmocnila pracovníci OSPOD pí. [REDAKCE]. Na její e-mailovou žádost jí bylo pracovníci OSPOD [REDAKCE] dne 23. 4. 2021 odpovězeno, že z jednání zápis učiněn nebyl, byla pouze zanechána plná moc. Žalobkyně se ale chtěla ujistit nahlédnutím do spisu a zjištěním, co bylo obsahem zápisu, protože výpovědi pí. [REDAKCE] a pí. [REDAKCE] o tom, co je součástí zápisu z jednání se odlišovaly.

ÚMČ Brno-Bohunice žádost dne 7. 6. 2021 odmítl usnesením s odůvodněním, že po dobu výkonu kolizního opatrovnictví orgánem sociálně-právní ochrany dětí nelze umožnit nahlížení do části spisové dokumentace vedené v souvislosti s tímto řízením, a to ani rodičům nezletilých dětí. ÚMČ Brno-Bohunice v usnesení dále uvedl, že opačný postup by představoval porušení zásady rovného postavení účastníků v občanském soudním řízení, neboť kolizní opatrovník je v řízení zástupcem nezletilých dětí.

Žalobkyně se posléze ohledně své žádosti o nahlédnutí do části spisu pokusila kontaktovat pracovníci OSPOD pí. [REDAKCE] telefonicky. Při telefonickém rozhovoru ze dne 9. 6. 2021 žalobkyni bylo ze strany pí. [REDAKCE] naopak sděleno, že si zápis z jednání udělala, ale s odkazem na uvedené usnesení ÚMČ Brno-Bohunice ji do něj nahlédnout nenechá.

Žalobkyně proti rozhodnutí ÚMČ Brno-Bohunice podala dne 28. 6. 2021 odvolání s návrhem, aby rozhodnutí ÚMČ Brno-Bohunice bylo změněno tak, že žalobkyni bude umožněno nahlédnout do spisu.

V odvolání uvedla, že rozhodnutí o odmítnutí žádosti bylo v rozporu se zákonem, jelikož zákon nestanoví, že by kolizní opatrovnictví ze strany OSPOD bránilo nahlížení do spisu ze strany rodičů. Uvedla, že při rozhodování o žádosti rodiče o nahlížení do spisu je třeba zkoumat zájem dítěte a zda je přístup do spisu v rozporu s tímto zájmem, přičemž správní orgán I. stupně nijak nezduvodnil, v čem konkrétně je ohrožen zájem dítěte, pokud žalobkyně nahlédne do spisu.

Magistrát města Brna (dále jen „odvolací správní orgán“) jako orgán odvolací odvolání žalobkyně dne 18. 8. 2021 zamítl a potvrdil napadené usnesení ÚMČ Brno-Bohunice. Zamítnutí odůvodnil tím, že byť je odůvodnění správního orgánu I. stupně stručné, je v něm vyložen a zdůvodněn zájem dítěte.

III. Právní předpisy

Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí:

§ 55 odst. 5

„(5) Nahlížet do spisové dokumentace vedené o dítěti, nejde-li o část týkající se správního řízení, je oprávněn na základě písemné žádosti pouze rodič dítěte, kterému náleží rodičovská odpovědnost, nebo jiná osoba odpovědná za výchovu dítěte nebo jejich zástupce na základě písemně udělené plné moci. Nevidomé osobě bude obsah spisové dokumentace přečten a obecní úřad obce s rozšířenou působností umožní na požádání této osoby, aby do spisu nahlížel její doprovod. Rodiče nebo jiné osoby odpovědné za výchovu dítěte nebo jejich zástupce na základě písemně udělené plné moci mají právo při nahlížení do spisové dokumentace činit si z ní výpisy a pořizovat za úhrady kopie spisové dokumentace nebo její části; pro stanovení úhrady za pořízení kopie ze spisové dokumentace platí zvláštní právní předpis. Na nahlížení do spisové dokumentace se nevztahuje zákon o svobodném přístupu k informacím. Do spisové dokumentace týkající se osvojení dítěte je oprávněn nahlížet na základě písemné žádosti osvojenec, jakmile nabude svéprávnosti.“

§ 55 odst. 6 písm. b)

„(6) Údaje obsažené ve spisové dokumentaci týkající se dítěte je obecní úřad obce s rozšířenou působností oprávněn využít pouze v zájmu dítěte při zajišťování sociálně-právní ochrany. Obecní úřad obce s rozšířenou působností do 15 dnů ode dne, kdy rodič, osvojenec nebo osoba odpovědná za výchovu dítěte požádali o nahlédnutí do uvedené spisové dokumentace,

b) rozhodne o odmítnutí písemné žádosti, pokud by to bylo v rozporu se zájmem dítěte, v rozporu s rozhodnutím soudu o utajení osvojení nebo pokud lze ze spisové dokumentace zjistit, která fyzická osoba upozornila na skutečnosti uvedené v § 7.“

Úmluva o právech dítěte

Článek 3 odst. 1

„(1) Zájem dítěte musí být předním hlediskem při jakékoli činnosti týkající se dětí, ať už uskutečňované veřejnými nebo soukromými zařízeními sociální péče, soudy, správními nebo zákonodárnými orgány.“

Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád

§ 68 odst. 3

„(3) V odůvodnění se uvedou důvody výroku nebo výroků rozhodnutí, podklady pro jeho vydání, úvahy, kterými se správní orgán řídil při jejich hodnocení a při výkladu právních předpisů, a informace o tom, jak se správní orgán vypořádal s návrhy a námitkami účastníků a s jejich vyjádřením k podkladům rozhodnutí.“

IV. Argumentace

Nezákonnost a nepřezkoumatelnost rozhodnutí

Správní orgán I. stupně odůvodnil odmítnutí přístupu žalobkyně následovně:

„Po dobu výkonu kolizního opatrovnictví orgánem sociálně-právní ochrany dětí nelze umožnit nahlížení do části spisové dokumentace vedené v souvislosti s tímto řízením, a to ani rodičům nezletilých dětí. Opačný přístup by představoval porušení zásady rovného postavení účastníků v občanském soudním řízení, neboť kolizní opatrovník je v řízení zástupcem nezletilých dětí.“

Odvolací správní orgán se ztotožnil s odůvodněním správního orgánu I. stupně a uvedl, že rozhodnutí správního orgánu I. stupně je sice stručné, ale zájem dítěte je vyložen a zdůvodněn.

S uvedeným zhodnocením odvolacího správního orgánu nesouhlasíme a rozhodnutí považujeme za nezákonné. V odůvodnění správního orgánu I. stupně totiž **není nikde uvedeno, jaký konkrétní zájem dítěte je ohrožen, pokud jeho matka nahlédne do spisu, jelikož to představuje jediný zákonný důvod, který musí být naplněn, aby mohla být žádost o nahlížení do spisu zamítnuta.** Odůvodnění správních orgánů o zamítnutí žádosti o nahlédnutí do spisu bylo tudíž nezákonné, a to z toho důvodu, že správní orgány nesprávně dovodily, že kolizní opatrovnictví brání nahlížení do spisu ze strany rodičů, nicméně zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí (dále jen „zákon o SPOD“) toto neuvádí. Kdyby zákonodárce zamýšlel zakázat rodičům přístup do spisu ve věci zastupování dětí OSPODem jakožto kolizním opatrovníkem vždy, formuloval by ustanovení zákona o SPOD odlišně a uvedl by to v něm výslovně. Nic takového tam ale uvedeno není. Naopak logika ustanovení § 55 odst. 5 a § 55 odst. 6 b) zákona o SPOD tkví v tom, že pokud je dítěti ustanoven orgán sociálně-právní ochrany dětí jako opatrovník, pak je dítěti založen spis, který tento opatrovník vede a že rodič dítěte, kterému náleží rodičovská odpovědnost, či jiná osoba zodpovědná za výchovu dítěte, má právo do tohoto spisu nahlížet kromě situace, kdy je nahlížení do spisu v rozporu se zájmem dítěte. V konkrétním případě bylo tedy třeba zkoumat zájem dítěte a zda by nahlížení do spisu nebylo v rozporu s jeho zájmem, což správní orgány neučinily.

Správní orgány **nijak blíže konkrétní zájem dítěte nevyhodnotily a nezdůvodnily, v čem konkrétně je ohrožen zájem dítěte, pokud jeho matka nahlédne do spisu a svým postupem v zásadě automaticky žádost matky o nahlédnutí do spisu zamítly.** Když toto žalobkyně namítala ve svém odvolání, odvolací správní orgán se s argumentací matky nevypořádal, respektive uvedl, že zájem dítěte byl v odůvodnění správního orgánu I. stupně vyložen a zdůvodněn. S tímto závěrem ale nelze souhlasit, jelikož správní orgán I. stupně nijak blíže nezdůvodnil, jak konkrétně je zájem dítěte ohrožen. Rozhodnutí správních orgánů tak lze shledávat rovněž za nepřezkoumatelné, z důvodu absentujícího řádného odůvodnění ohledně týkajícího se vyhodnocení zájmu dítěte.

Skutečnost, že kolizní opatrovnictví nijak nebrání nahlížení do spisu ze strany rodiče vyplývá rovněž ze zpráv o šetření Veřejného ochránce práv (dále jen „VOP“) ve věci činnosti OSPODu jako kolizního

opatrovníka, a to např. ze zprávy o šetření VOP ze dne 29. 6. 2021, sp. zn. 844/2020/VOP/TK¹, kde bylo zjištěno pochybení ze strany kolizního opatrovníka spočívající v tom, že kolizní opatrovník nevyhověl žádosti matky-stěžovatelky o dálkové nahlédnutí do spisu. Též ze zprávy o šetření VOP ze dne 5. 4. 2019, sp. zn. 7046/2017/VOP/MJ², kde byl postup kolizního opatrovníka vyhodnocen jako nečinnost, když nereagoval na žádost matky o nahlédnutí do spisu. Je tedy evidentní, že závěr správních orgánů, že umožnění nahlédnutí do spisu rodiči představuje porušení zásady rovného postavení účastníků v občanskoprávním řízení, neboť kolizní opatrovník je v řízení zástupcem nezletilých dětí, je chybný. I z naší právní činnosti je nám známo, že jiné OSPODY nahlížení do spisu ze strany rodiče umožňují a že umožnění nahlížení rodiče do spisu kolizní opatrovnictví nijak nebrání. Pokud bychom na jejich činnost nahlíželi optikou uvedených rozhodnutí správních orgánů, vyvstávají otázky, zda tyto OSPODY porušují právo, zda a koho poškozují a jak konkrétně.

Nahlédnutí do spisu ze strany rodiče naopak představuje efektivní kontrolu výkonu činnosti kolizního opatrovníka, což má oporu v *Metodice na výkon funkce tzv. kolizního opatrovníka*, kde je ohledně nahlížení rodičů do spisu a možného zamítnutí žádosti o nahlédnutí do spisu uvedeno následující:

„Pokud se chce rodič seznámit s obsahem spisu, aby si přečetl, co o něm sdělil partner, je zřejmé, že nahlédnutí do spisu by vedlo k eskalaci konfliktu. Jeho předmětem by již nebylo dítě samotné, ale vztahové problémy mezi rodiči. Jestliže chce rodič získat informace o šetření v rodině, ve škole apod., není důvod k zamítnutí žádosti. Naopak rodič se přesvědčí o tom, že kolizní opatrovník jedná transparentně a získá k němu důvěru. Spisová dokumentace je však primárně vedena pro potřeby zajištění sociálně-právní ochrany dítěti orgánem sociálně-právní ochrany dětí, nikoliv pro potřeby rodičů.“³

Z uvedené citace je evidentní, že žádost rodiče o nahlížení do spisu může být zamítnuta v případech, pokud by nahlížení např. mělo vést k výše uvedené eskalaci konfliktu mezi rodiči. Výkladem lze dovodit, že tyto konflikty mezi rodiči by mohly mít negativní dopad na psychiku dítěte, a tudíž budou v rozporu se zájmem dítěte. Naopak v případech, které nijak zájem dítěte neohrožují, důvod k zamítnutí žádosti o nahlédnutí do spisu není. Je ale vždy na správním orgánu, aby konkrétní zájem považoval.

V daném případě žalobkyně požadovala přístup do spisu především za účelem zjištění, zda spis obsahuje zápis z jednání realizovaného v dubnu 2021. Nejednalo se tedy o zjištění takového druhu informací, které by potenciálně mohly ohrozit zájem dítěte a které by mohly představovat důvody pro zamítnutí žádosti. Nicméně i pokud by tyto důvody existovaly, správní orgány se těmito aspekty nijak nezabývaly, nijak nevyhodnocovaly, jakým konkrétním způsobem byl ohrožen či porušen zájem dítěte, byť ze zákona měly tu povinnost.

¹ <https://www.ochrance.cz/uploads-import/ESO/844-20-TK%20Z18%20final.pdf>

² https://www.ochrance.cz/uploads-import/ESO/7046-17-MJ_Z18.pdf

³ Metodika na výkon funkce tzv. kolizního opatrovníka. Dostupné zde:

https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwiRkdO7sqbzAhXHg_0HHXyiAUIQFnoECAIQAAQ&url=https%3A%2F%2Fm.kr-vysocina.cz%2Fassets%2Ffile.ashx%3Fid_org%3D450008%26id_dokumenty%3D4072718&usg=AOvVaw3zyh0Nf_eOCClyeN5qyc17

Nevyhodnocení zájmu dítěte

Ústavní soud ve své konstantní judikatuře dlouhodobě zdůrazňuje nejlepší zájem dítěte jakožto přední hledisko rozhodování dle Úmluvy o právech dítěte a požadavek, aby nejlepší zájem dítěte byl předním hlediskem při jakékoliv činnosti jej se týkající (viz např. náleze ze dne 30. 6. 2004, sp. zn. Pl. ÚS 23/02; náleze ze dne 8. 7. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 15/09; náleze ze dne 15. 10. 2014, sp. zn. IV. ÚS 3305/13; náleze ze dne 30. 5. 2014, sp. zn. I. ÚS 1506/13; náleze ze dne 13. 7. 2011, sp. zn. III. ÚS 3363/10; či náleze ze dne 29. 6. 2017, sp. zn. I. ÚS 3226/16).

Podle nálezu Ústavního soudu ze dne 31. 12. 2018 sp. zn. II. ÚS 2344/18: „*Ustanovení čl. 3 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte zaprvé zakotvuje (hmotné) právo dítěte na to, aby jeho nejlepší zájem byl předním hlediskem při jakékoliv činnosti jej se týkající. Zadruhé z něj vyplývá základní interpretační princip pro všechny orgány veřejné moci v případech, kdy se jejich činnost dotýká dětí: je-li možné interpretovat právní předpis vícero způsoby, je třeba zvolit ten, který nejefektivněji naplňuje a podporuje nejlepší zájem dítěte. Zatřetí pak uvedené ustanovení zakládá i procesní požadavky. Při jakémkoli rozhodování dotýkajícím se dítěte je třeba posuzovat a určit jeho nejlepší zájem a hodnotit možný dopad rozhodnutí na dané dítě. Tyto úvahy se musí promítnout i do odůvodnění přijatého rozhodnutí, z něž musí být zřejmé, že nejlepší zájem dítěte byl skutečně předním hlediskem při rozhodování; musí v něm být vyloženo, co příslušný orgán považoval za nejlepší zájem dítěte, na základě jakých kritérií k tomuto závěru dospěl a případně jak byl nejlepší zájem dítěte poměřován s dalšími důležitými zájmy či právy (obdobně viz i náleze sp. zn. I. ÚS 3226/16 ze dne 29. 6. 2017, bod 29; a náleze sp. zn. II. ÚS 2027/17 ze dne 7. 8. 2017, bod 20).*“

Správní orgány nijak konkrétní zájem dítěte v tomto případě nevyhodnotily a nezdůvodnily, v čem konkrétně je ohrožen zájem dítěte, pokud jeho matka nahlédne do spisu. Správní orgány tak nesplnily svoji povinnost posuzovat a určit jeho nejlepší zájem a hodnotit možný dopad rozhodnutí na dané dítě a rovněž promítnout tyto úvahy do odůvodnění přijatého rozhodnutí, z něž musí být zřejmé, že nejlepší zájem dítěte byl skutečně předním hlediskem při rozhodování; musí v něm být vyloženo, co příslušné orgány považovaly za nejlepší zájem dítěte, na základě jakých kritérií k tomuto závěru dospěly a případně jak byl nejlepší zájem dítěte poměřován s dalšími důležitými zájmy či právy.

Dle nálezu ÚS ze dne 12. 7. 2017, sp. zn. I. ÚS 1737/16 "...z čl. 3 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte vyplývají i procesní požadavky [Obecný komentář č. 14, bod 6 písm. c)], mezi něž patří i **požadavek na řádné odůvodnění rozhodnutí**. Dle Obecného komentáře č. 14 musí být z odůvodnění rozhodnutí zřejmé, že nejlepší zájem dítěte byl skutečně předním hlediskem při rozhodování, musí v něm být vyloženo, co příslušný orgán považoval za nejlepší zájem dítěte, na základě jakých kritérií k tomuto závěru dospěl, a případně jak byl nejlepší zájem dítěte poměřován s dalšími důležitými zájmy či právy [viz Obecný komentář č. 14, bod 6 písm. c), bod 14 písm. b), podrobněji bod 97]. Tento požadavek již Ústavní soud vyslovil ve své judikatuře týkající se rozhodování o péči o dítě. V těchto případech musí být v rozhodnutích vyložena kritéria, podle nichž byl nejlepší zájem dítěte hodnocen, a objasněno, k jakým závěrům a proč na jejich základě obecné soudy dospěly."

Správní orgány tak postupovaly v rozporu se judikaturou Ústavního soudu a svou zákonnou povinností vydat řádně odůvodněné rozhodnutí s přihlédnutím k zájmu dítěte, ač tak měly činit, jelikož se podrobně zájmem dítěte nezaobíraly. Správní orgány pouze formálně a bez řádného odůvodnění konstatovaly, že zájem dítěte byl vyložen.

V. Návrh

Žalobkyně navrhuje, aby Krajský soud v Brně vydal tento rozsudek:

- I. Rozhodnutí Magistrátu města Brna, odboru sociální péče, ze dne 18. 8. 2021, sp. zn. OSP/MMB/0382874/2021/5 a rozhodnutí Úřadu městské části Brno-Bohunice ze dne 7. 6. 2021, č. j. BBOH/03130/21/SOC; Om 20/19 se zrušují a věc se vrací k dalšímu řízení.
- II. Žalobkyně má právo na náhradu nákladů řízení.

Bc. [REDACTED]

zastoupena

Zuzanou Candigliota, advokátkou